

- Szójából háromszor többet!
- Második Országos Szója Fórum
- Mit esznek majd az állatok, ha nem lesz elég szója?
- Többéves mélyponton a szójabab ára
- Tagországi hatáskörbe kerül a GMO-k tiltása

Kedves Olvasó!

Az elmúlt időszak egyik legnagyobb eredménye, hogy sikeresen rendeztük meg támogatóinkkal az idei 2. Országos Szója Fórumot. A konferencia rávilágított arra, hogy nagy érdeklődés övezi a hazai szójatermesztés helyzetét. Az ágazatnak várhatóan nagy lendületet ad a 2015-től induló extra közvetlen támogatás, amellyel tovább erősödik a vertikum jövedelmezősége. A Magyar Szója Nonprofit Kft. számára pedig a legfontosabb feladat az elkövetkező időszakban, hogy erősítsük az együttműködést a szakértővel és a Nemzeti Agrárkamarával, bővítsük az összefogást az ágazat szereplői között, megszervezzük a technológiai kutatásokat és ismeret-átadást, illetve felhívjuk a fogyasztók figyelmét a hazai GMO-mentes szója értékeire.

Seiwert Gábor
Magyar Szója Nonprofit Kft., ügyvezető

Szójából háromszor többet!

Pár év alatt 100 ezer hektár

Nő a szójabetéti kedv Magyarországon, amit csak fokozni fog, hogy az új költségvetési ciklusban termeléshez kötött támogatás kapcsolódhat hozzá. Az unió részint a környezetvédők, részint a fogyasztók GM-ellenessége miatt arra kényszerül, hogy a többi fehérjenövényt is kedvezményekben részesítse. Vajon ez mire lesz elég?

Ahol a kukorica jól terem, ott a szója is működik. „Ma már olyan fajták állnak rendelkezésre, amelyekkel öntözés nélkül, az ország szinte bármely pontján elérhető a 2,5 tonnás termésátlag. Rutinos termesztők inkább 3-4 tonnára képesek, de öntözve az 5 tonnás hozam is elérhető” – állítja Bárány Sándor. Az Agroméda Kft. szakembere 400 hektárnyi integrált területen felügyeli a szójabetétoág előállítását. Szaktanáccsal segít a növényvédelemben, agrotechnikában és közvetíti a felvásárló felé is.

A tavalyi 41 ezer hektáros vetésterület idén legalább 4 ezer hektárral nőni fog – jóslja –, mivel utolsó évükbe fordultak az AKG-programok (az átmeneti év miatt még egy évig kihúzhatók – a szerk.), és sokaknak csak most jutott eszébe az öt év alatt egyszer kötelezően vetendő pillangós növény.

A Baranya megyei cég erre a Mentor, Sponsor, Isidor fajtákat ajánlja, a tenyészidő hossza ebben a sorrendben nő. Általánosságban április második felében, a napraforgó és kukorica vetése után, 12

fokos talajhőmérséklet felett vehető a szója, és az a jó, ha szeptemberben le is kerül a tábláról.

A pillangós növény nitrogénigénye szerény, inkább csak a kezdeti fejlődését segíti a 30-40 kiló N-műtrágya. A foszfort és a káliumot alaptrágya formájában meghálálja.

Virágzása idején – június végétől július közepéig – a 22-25 fokos meleg szereti, néhány kiadósabb esővel tarkítva. Az egyes fajták augusztus végétől október elejéig érnek, 13-14% nedvességtartalommal. A korszerű fajták legelső hüvelykötése 12 centi felett van, betakarításkor nem peregnek, többnyire nem igényelnek szárítást sem. A mag fehérjetartalma 35-38%, olajtartalma 20-22%.

Verseny a kukoricával

A vetőmag ára tonnánként 350-400 ezer forint, egy hektárra 80-90 kiló kell belőle, tehát a vetőmag-költség 40 ezer forint körül alakul. Nagyjából a kukoricának felel meg. A gazda fejében minden egyéb szempontból is a kukoricával kell versenyeznie a területért a

növénynek. A jelenlegi árakkal számolva a kukoricánál is jövedelmezőbb a szója (lásd táblázat).

Persze mindkét növény piaca ingadozó. Ám kettejük közül a kukorica mutatott az utóbbi 5 évben nagyobb hullámzást: képes volt megduplázni, majd harmadával csökkenteni az árát. Ezzel szemben a szója 20%-os áringadozása már-már stabilnak mondható piaccal kecsegtet.

Tudni kell azt is, hogy száraz évjáratban a kukoricának, nedvesben pedig a szójának áll a zászló. Egy-egy tonna differencia pedig jelentősen módosítja a végeredményt.

Miért pont szója?

Szójával elsősorban annak érdemes foglalkoznia, aki sertésteleppel rendelkezik, pláne ha hajlandó 5-10 milliót egy saját extrudálóra áldozni. (Ezzel a szója emészthetőségét és fizikai állapotát is javítjuk, így válik alkalmassá a takarmányozásra.) Ekkor mélyen a piaci ára alatt, tonnánként 80-100 ezer forintból megteremthetjük a sertések fő fehérjeforrását.

Kérődzők takarmányozására inkább lucerna vetése javasolt. Ennek rost- és karotintartalma számukra ételtanilag kedvezőbb. Nem elhanyagolható szempont, hogy egy hektáron lucernával másfélszer több fehérjét lehet megtermelni, mint szójával! A két növény ökológiai igénye is eltérő: lucernával a szárazabb országrészekben, míg szójával a csapadékosabb

Várható eredmény, öntözés nélkül (2014-es tavaszi árak)

	kukorica (45 ezer Ft/t, 8 t/ha)	sojából (120 ezer Ft/t, 3 t/ha)
bevétel	360 ezer Ft/ha	360 ezer Ft/ha
termelési kgt.	230 ezer Ft/ha	200 ezer Ft/ha
haszon	130 ezer Ft/ha	160 ezer Ft/ha

területeken érdemes foglalkozni. Az évjáráthatásra – talán meglepő módon – a szója kevésbé érzékeny, mint a többi pillangós növényünk.

Ha nincs állatunk, akkor is gondolnunk kell rá – akár rákényszerít az AKG, akár nem –, hogy időnként jót tennénk a talajnak egy pillangós főnövénnel. Az utána következő gabona terméseredményeit egy tonnával is megemelheti.

Babjára pedig nagy a kereslet. A két legnagyobb szójabab-feldolgozó/kereskedő érdekeltség az UBM Agro Zrt. és a Galldorf Zrt. Persze a Cargill Zrt. és a Bunge Zrt. is foglalkozik vele, noha messze nem ez a fő profiljuk. „Mi kb. 35 ezer tonna szóját dolgozunk fel egy évben, ez a hazai termés közel fele. A full fat szója nagy része itthon, az állattartók között talál gazdára, 400 kilométeren kívülre ugyanis nem kifizetődő elszállítani” – magyaráz Fülöp Péter, a Galldorf Zrt. értékesítési vezetője. „Most kb. 120 ezerért vesszük a babot, maga a full fat szója 140-145 ezerbe kerül.

Termelői szempontból a szójabab javára írható, hogy átvételi ára a repcééhez vagy a napraforgóéhoz viszonyítva sokkal stabilabb.” Hazánk jelenleg az állattartás fehérjeigényét 63%-ban szójaból, 26%-ban napraforgó- és repcedarából fedezi.

Ahol el lehet rontani

A GM-mentes szója vetésterülete olyan kicsi a világban, hogy a vegyszergyártók nem tartják érdemesnek foglalkozni vele, így szerény a felhasználható készítmények száma.

A szója tág sorközü (45 centi), alacsony növény, teljesen kifejlett állapotban sem zárja úgy a sorokat, mint a kukorica, ez pedig igencsak kedvez a parlagfűnek. Tudják ezt a földhivatal ellenőrei is, akik júliustól gyakran kilátogatnak a szójas gazdaságokba.

A sorköz ugyan alkalmas a kultivátorozásra, jót is tesz a növénynek, de a parlagfű megmarad a so-

rokban. Olyan évjáratokban, mint a tavalyi volt, nehéz vele boldogulni. A szója ugyanis későn került földbe, vontatottan, foghíjasan kelt, aztán a szárazság gyötörte. Bezzeg a nyári aszályban elemében volt a parlagfű. A sorokban a főnövényt is túlnőtte. „Kitaláltuk, hogy tapadésfokozóval kevert totális gyomirtót teszünk a tankba, és szivacsot tekerünk a keretre. A szórófejből alacsony nyomással épp csak anynyi vegyszer került a keretre, hogy átitatódjon, de ne csepegjen. Ezt húztuk át a parlagfűn. Nem volt más megoldás” – emlékezik az extrém helyzetre a Szabadszentkirályi Zrt. ágazatvezetője, Kovács Gábor.

Náluk jól előkészített, gyommentes, sík magágyba kerül a vetőmag. Utóbbinak a betakarításkor van jelentősége. Bár már öt éve foglalkoznak a pillangóssal, még mindig használnak hozzá hektáronként egy zacskónyi nitrogénköti baktériumot tartalmazó oltóport is, ami 1500-1600 forintba kerül. Aztán preemergen kap a tábla egy Pledge-s alapkezelést a magról kelő ketszikűek ellen, és drukkolnak, hogy jöjjön rá egy kis bemosó csapadék.

Később is résen kell lenni, mert a gyom több hullámban kel, és nem mindegy, mekkora a haszonnövény és mekkora a parlagfű.

Van olyan helyzet, hogy a szója még túl kicsi a védekezéshez, közben a parlagfű meg túlnövi azt a 4 leveles állapotot, amikor igazán hatékony lenne ellene a vegyszer. Szabadszentkirályon állományban osztott kezeléssel még kétszer permeteznek Refine-nal és Pulsarral.

Szója-adapterrel jobb

A gyomirtási, kapálási munkacsúcs sajnos más kultúrák gépigényével is ütközik, ezért májusban, júniusban nagy a kapkodás. De aki kiismerte a szója gyengéjét, megbirkózik vele, és minden további nélkül produkálja a 3 tonnás átlagot, ahogy a Baranya megyei cég is.

Az utolsó rizikós pont a betakarítás. Kulcsfontosságú, hogy egyenletes talajfelszínünk legyen, ezt kopírozva, a növény szárat alacsonyan, a legalsó, legkövérebb hüvelyek alatt el tudja vágni a gép. Egy speciális szójaasztal egyébként 8-10 millió forintba kerül, de megéri.

Talán tudni érdemes még, hogy szóját a topramezon és mezotrion használata után ne vessünk; továbbá érdemes a szintén kukoricában felhasznált sulcotrion hatóanyagot és a kalászosokban alkalmazott egyes szulfonil-karbamidokat is kerülni. Egyéb kockázata nincs a növénynek.

Mennyit lehetne?

Hazánkban elméletileg 300 ezer hektár lenne alkalmas a szója termesztésére, a jelenlegi 40 ezer helyett. De a 100 ezer hektárt senki nem vonja kétségbe. Magyarország szójaigénye évente mintegy 500-600 ezer tonna szójadara és cca. 50-70 ezer tonna szójabab és fullfat szója. Ebből mi 80 ezer tonna körüli mennyiséget termelünk meg. A saját termelésű bab a belföldi igény alig 15%-át fedezi. 300 ezer hektárral elméletben a teljes szójaigényünk kielégíthető lenne. De van erre reális esély?

Az elmúlt 25 évben a szója is alaposan átalakult. Magyarországi átlagtermése 1,6 tonnáról 2,2 tonnára emelkedett hektáronként, ám a profi gazdaságok 4-4,5 tonnára is képesek. Pedig maguk a nemesítőházak nem is iparkodtak túlzottan, hiszen a GM-mentes szója vetésterülete olyan kicsi a világban, hogy nem éri meg foglalkozni vele.

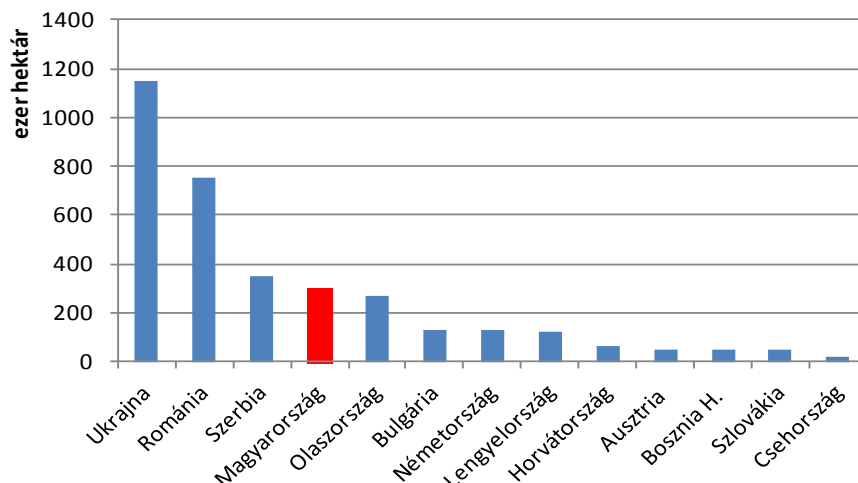
A mai szójafajták mégis nagyobb termésbiztonsággal hozzák a magas átlagokat, a szárazságot és a hideget is jobban tűrik. Az osztrák átlaghozam az elmúlt 10 évből kilencszer 2,5 tonna fölött volt, az aszályos 2011-ben és 2012-ben is 2,8 tonnás országos átlagot produkáltak. Vetésterületük nagyjából megegyezik a magyarországiával, 35-38 ezer hektár. Semmi különös oka nincs tehát, hogy jobbak legyenek nálunk - kapjuk össze egy kicsit magunkat!

A vevők sorban állnak

Az Unió fehérjeigényének csak egyharmadát képes a területén megtermelt fehérjeforrásokból előállítani. Ha szűken csak a szójaigényét nézzük, akkor a felhasznált szója 97%-a importból származik.

Európa fennen hangoztatja a génmódosított növényekkel szembeni ellenérzéseit, ehhez képest a beszállított szójadara bő 90%-a GM-növény. A sokéves ellenál-

Potenciális szójatermő terület a Duna-menti országokban

Forrás: Agrárhaszon

lás azonban megtette a hatását a fogyasztókra is: a 0,9%-nál több GM-alkotót tartalmazó, jelölt élelmiszer nem fogadják el. Vagyis ha kiépül a GM-mentes szója nyomkövetése és szigorú termék-címkézése, akkor vevő is akad rá.

Ezt bizonyítja az osztrákok példája: tojás esetén már működik a teljes termékpályát felölelő, GM-mentességet tanúsító rendszer. A kereslet (pláne, ha fizetőképes) kihat a termelésre is.

A fogyasztók konoksága miatt Brüsszel kénytelen komolyan foglalkozni a fehérjenövények termesztésével. Eddig a szójához nem kapcsolódott extra támogatás, mivel olajos, nem pedig fehérjenövényként tartották számon. Mostantól mindegyik pillangósnövény termelését ösztönzik – ezt szolgálja az az extra mozgástér is, amit az új KAP-on belül biztosítanak a tagállam számára, ha ilyen programot indít.

Saját Nemzeti Fehérjeprogramunk lehetővé teszi nemcsak a szója termeléshez kötött támogatását, de más mezőgazdasági termékek célzott támogatását is (a közvetlen kifizetésekre jutó nemzeti boríték 15%-áig).

Az importarányokat figyelembe véve, nem túlzás azt mondani, hogy a jelenleginél százszor több szójára is akadna a kontinensen vevő. Az Unió szakértői is megvan-

nak győződve arról, hogy piacot teremthetnek a Duna-menti szója együttműködés keretében előállított fehérjenövényeknek. A kezdeményezés Ausztriától ered, de mára a program kinőtte a „Dunát”: 16 ország képviseli benne magát, köztük Ukrajna is. Utóbbi adja az EU 2,2 millió hektárnyi potenciális szójatermő területének felét! Ám egyelőre csak egytonnás hektáronkénti termésekről tudnak beszámolni.

Valóban létezik egy GM-mentes árut igénylő piac Európában. Tudja ezt a szójanagyhatalom Brazília is. Ezért elhatározták, hogy ők is megjelennek ezen a piacon. Csak-hogy egy olyan országban, ahol a génmódosított termékek uralják a termelést, ez nagyon költséges dolog. Ott kezdődik, hogy a vetőmagnak garantáltan GM-mentesnek kell lennie, és ott végződik, hogy elkülönített depókra és hajókra van szükség. A végeredmény, hogy a GM-mentes brazil szója drágább az európainál. Ezzel félresöpörtük az utolsó kifogást is: minden adott hozzá, hogy a hazai szójatermesztés versenyképes tevékenység legyen.

Gönczi Krisztina

Forrás: Agrárhaszon

Mit esznek majd az állatok, ha nem lesz elég szója?

A szója – tágabb értelemben az abrakakarmány hüvelyesek – termesztése számos közvetett előnnyel is jár, amelyeket az ún. „nem forintosítható” kategóriába sorolunk, s amelyek kétségtelenül léteznek és hatnak. Mindezek a tapasztalt gazdák előtt ismertek, akik mindent megtesznek annak érdekében, hogy ezen hozadékokat profitra váltsák. Azt gondoljuk, hogy a szójatermesztéssel ismerkedők számára hasznosak lehetnek az alábbiak:

A hazai állattenyésztés ki-szolgáltatott a nemzetközi szójapiacnak, hiszen az elmúlt évi szójadara-import is meghaladta a 650 ezer tonnát, a szójabab-behozatal pedig további 22 ezer tonnát tett ki. A szójadara fontos fehérjeforrásként szolgál a takarmányozásban, ezért a felhasználó állattenyésztésben nálunk is súlyos helyzetet teremthet, ha a világ szójatermelés rövid időn belül a felére csökken.

A gyors visszaesésre komoly az esély, mivel a mai tengerentúli monokultúrák szójatermelés fenntarthatatlan – állította Szépe Ferenc a második Országos Szója Fórumon. Ennek legfőbb oka az ellenálló szuper-gyomok elszaporodása, amely miatt egyre több növényvédő szerre van szükség, de a kijuttatott mennyiségeket egy határon túl már nem lehet növelni.

A várható változások is azt indokolják, hogy Magyarország szója-önellátottsági szintje növekedjen. A vetésterület ugyanakkor egyelőre stagnál, hiszen tavaly 41 ezer hektárt ért el, az idén pedig 42 ezer hektár körül alakult. Mivel a termés-átlagok is gyengék, az éves ösz-sztermés 67-70 ezer tonna kö-

zöttire tehető, holott a vetésterület megkétszerezésével és jobb hozamokkal rövidtávon is 110-120 ezer tonnás éves szójatermést lehetne elérni. Ezzel már például a szójabab-importot ki lehetne váltani, a szójadara-probléma kezeléséhez viszont a főosztályvezető szerint „más megoldásokra” is szükség lenne.

Az importtal kapcsolatban az is kockázati tényezőt jelent, hogy a legnagyobbbrészt Dél-Amerikából származó szója 80 százaléka genetikailag módosított (GM) növényekből származik. A magyar szója ugyanakkor garantáltan GM-mentes, így értéke-sebb a piacon. Tavaly például a ton-nánkénti világpiaci szójaárak 140 ezer forint körül alakultak, amelyeket a GM-mentes növények esetében felár egészített ki. Ezért a magyar szója akár jó exporttermék is lehetne, ha megfelelő mennyiséget termelnénk belőle.

Szépe Ferenc szerint a 2014-2020 közötti uniós Közös Agrárpolitikában (KAP) – így például az egyes pilléres közvetlen kifizetések zöldítési komponensénél – meglesz a lehetőség a szójatermelés speciális támogatására, és e kérdést a kormány is kiemelten kezeli. Az eredményességhez azonban hatékonyságjavulásra lenne szükség,

Szépe Ferenc, az FM főosztály-vezetője

mivel a mai 1,7-2,0 tonna körüli hektáronkénti termésátlagokkal Magyarország „hátral kullog” az uniós tagá-lamok szójatermelési rangsorában.

A termelés növelésének azonban megvannak a hazai korlátai, mivel a szója meleg- és csapadékigényes növény, ezért az ország nem minden részén termeszthető sikeresen. Különösen a kevés csapadék okozhat gondokat, ezért sok helyen az eredményes szójatermeléshez előbb az öntözési feltételeket kellene fejleszteni.

Forrás: agrarszektor.hu

„...a mai tengerentúli monokultúrák szójatermelés fenntarthatatlan...”

Második Országos Szója Fórum

Fókuszban a szója feldolgozása

Idén másodjára került megrendezésre az Országos Szója Fórum, ahol ezúttal a szója feldolgozása került a fénypontba. Az esemény újra felhívta a figyelmet a hazai szója-ágazat bővítésének a fontosságára, amit a technológia fejlesztése, a fogyasztói tudatosság erősítése és a jövő évtől várható közvetlen EU-s támogatás is segíteni fog.

A konferenciának az volt az üzenete, hogy küldetést teljesítenek azok, akik a GM-mentes hazai szójatermesztést és feldolgozást – csatlakozva az EU régiós Duna Szója Egyesülethez – magasabb szintre kívánják emelni.

Küldetést teljesít az Agrofórum is, amely évek óta szorgalmazta, s szorgalmazza jelenleg is a szójatermesztés növelését, a fehérjegyazdálkodás színvonalának javítását, az állattenyésztés és növénytermesztés kedvezőtlen arányának fokozatos és folyamatos megváltoztatását.

A szóját ismerjük is, meg nem is. Tudjuk, hogy a szója termőterület növelhető, tudjuk, mert tapasztalati múlttal rendelkezünk e téren, s az ismeretek nagy része nem avult el.

A szója ágazat előtt álló célok

A szójatermelés fokozható, a jelenlegi, lassan növekvő üzemi szójaterület 38 ezer hektár rövid időn belül megduplázható, sőt egyes, mérszebb szakmai megítélések szerint a 100-150 ezer hektár GM-mentes szója termőterület sem elérhetetlen.

Ennek érdekében szükséges a tenivalók következetes véghezvitele, új technológiák, fajtaválaszték bővítése, minőségi vetőmag-előállítás, az a háttér, amely az ezt segítő támogatási rendszerrel és széleskörű összefogással vezethet a kitűzött cél eléréséhez.

Olyan együttműködést kell kialakítani, amely minden eddigi gyakorlatot meghaladva, a termelés, a termelés-fejlesztés és a feldolgozás érdekeit összehangolja.

Az összefogás fontosságára már az Első Országos Szója Fórum is felhívta a figyelmet. A tanácskozáson ott és akkor elhangzottak azóta is folyamatosan megjelennek az Agrofórum hasábjain, olvashatók, okulni lehet belőlük, s beépíthetők mint hasznosítható információk a fejlesztési és gyakorlati elképzelésekbe.

A konferencia szervezői és támogatói

A VM Darányi Ignác termében lezajlott Második Országos Szója Fórum megszervezésében, előkészítésében, s moderatori közreműködéssel a levezetésben is az Agrofórum szaklap ezúttal is meghatározó részt vállalt.

A gondos előkészítést, a szakmai program összeállítását, a Magyar Szója Nonprofit Kft., a Vidékfejlesztési Minisztérium, a NAIK Állattenyésztési, Takarmányozási és Húsipari Kutatóintézet, a Magyar Élelmiszeripari Tudományos Egyesület, a Galldorf Takarmánygyártó és Kereskedelmi Zrt. is támogatta.

Így jött létre „A GM-mentes szója feldolgozása és a hasznosítás lehetőségei” címmel, az ez évi második, szója témájú konferencia, melyet a tervezettek szerint, még az idén ősszel egy harmadik is követ majd.

A gondosan megválasztott tartalmú szakmai programon mintegy 100 főnyi szakember vett részt.

Forrás: Agrofórum

A szója termelés kiemelkedő jelentősége

Szépe Ferenc, a tárca Mezőgazdasági főosztály vezetőjének „A szója-vertikum aktualitásai” című megnyitó előadásában hangzott el: a GM-mentes szójatermesztés stratégiai kérdés, amelyet az EU forrásokból (új támogatási formák) nyert anyagi háttér is támogat majd 2015-től. A technológiai fejlesztés, az öntözéses művelési mód alkalmazása, a termésátlag növelése mindezek mellett elengedhetetlen.

Az előadások közül prof. Schmidt János „A szója szerepe a gazdasági állatok takarmányozásában címmel” elhangzott mondanivalója emelendő ki. Szerinte a szója termékek beltartalmi értékei a hozzájuk adagolható kiegészítő tápanyagokkal (pl. metionin) együtt a gazdasági állatok takarmányozásában nélkülözhetetlenek.

A hazai szója ágazat hiányosságai

Mint minden tanácskozást, így a mostanit is csak a teljesség igénye nélkül lehet – terjedelmi és technikai okok miatt – ismertetni, de nem mehetünk el Kiss György ügyvezető, állattartó (Pannon Sertés Kft.) felhívására, a tanácskozást színesítő ún. panelbeszélgetés egyik résztvevőjének szavai mellett. Ostorozta az elmúlt, tétlen időszakot, kijelentette, hogy a fehérje kérdésben – a legutolsó időkig – nem tettünk eleget.

Kritikai hangvétele egyrészt üdítőleg hatott a tanácskozásra, másrészt ráirányította a figyelmet a jelenlegi helyzetre; amikor is a fogyasztói kommunikáció elégtelen. Új értékrendet, az egészséges táplálkozásra való érdemi áttérést hiányolta, s egyben szorgalmazta is.

Kiss György véleménye szerint a szójatermelés növelése önmagában nem old meg semmit, a fizetőképes

„...merészebb szakmai becslések szerint a 100-150 ezer hektár GM-mentes szója termőterület sem elérhetetlen.”

kereslet messze elmarad a feldolgozott, megfelelő beltartalmú élelmiszerek árfekvésétől. Az igényes fogyasztót tudatos kommunikációval ki kell nevelni, ami az igényfelkeltéssel kezdődik, és az igényteremtéssel folytatódik. Az igényesség és a fizetőképesség ezután következhet csak. Kérdésként tette fel: Ki fizeti meg a GM-mentes szója árát?

Szépe Ferenc főosztályvezető a panelvitában is szót kért, s hangsúlyozta; a GM-mentesség nem kérdés, hanem követelmény. Stratégiai és gazdasági létérdekünk a GM-mentes szójatermesztés fenntartása.

A szója táplálkozástani jelentősége

Prof. Bíró György előadásában humán-biológiai megközelítésben taglalta a szójatermékek nélkülözhetetlen élettani szerepét, nem felejtkezve meg a szója kedvezőtlen tulajdonságairól sem (allergén hatás).

Az előadás felhívta a figyelmet arra, hogy sokrétű biokémiai, élettani ismereteink ellenére bizonytalanságok is vannak ezen a területen, további kutatások (pl. a gyermekélelmiszeripari) indokoltak.

„A szója élelmiszeripari felhasználása” tematikájú előadások is tartalmaztak új információkat, ismereteket.

A Szója Nonprofit Kft. jövőbeni tervei

A tanácskozás befejező részében a Magyar Szója Nonprofit Kft. ügyvezetője Seiwerth Gábor, hova tart a szója szakmaközi szervezet létesítése? címmel tartott előadást és tárt a hallgatóság elé reális képet arra vonatkozólag, mennyire bonyolult egy szakmaközi civil szervezet létrehozása abban a szabályozási, jogi környezetben, ami a mai viszonyokat meghatározza, jellemzi. A Vidékfejlesztési Minisztérium, most már Földművelésügyi Minisztérium tervezi az erre vonatkozó törvény változtatását.

A Szója Nonprofit Kft. 2013-ban történt megalakulásával bekapcsolódott magyar részről a Duna Szója Egyesület munkájába. Szakmai tevékenységét aktivizálta bemutatók szervezésével, fajta-összehasonlító kísérletek beállításával, nemzetközi rendezvényeken való képviselettel.

A Szója/Fehérje Szakmaközi Szervezet a Kormány által meghirdetett fehérjeprogram megvalósítását tűzte ki célul, egyidejűleg a szója vertikumban résztvevők érdekérvényesítésének képviseletével.

A megalakulásig azonban még számos teendő (tagok beszerzése, tagi jogviszony tisztázása, stratégiai partnerek megkeresése, arculat-tervezés -építés és -kialakítás) vár a szervezőkre.

A 2014-es év, a felkészülés éve elnevezéssel indult. Az már bizonyos, hogy van miből, és mire felkészülni!

Ha a rendelkezésre álló, rövidnek tetsző idő alatt a szervezőmunka sikeres, és az addigra életbe lépő törvény is kedvező helyzetet teremt, akkor 2015-ben létrejöhet egy felkészült, gondosan előkészített Szója/Fehérje Szakmaközi Szervezet.

Oláh István

Forrás: Agroforum

A GMO-mentesség megőrzése egyszerűbb lesz az EU-ban

A Tanácsban politikai megállapodás született júniusban arról a törvény-tervezetről, amely erősítené az egyes országok önrendelkezését a génmódosított növények engedélyezéséről, illetve tiltásáról. Fazekas Sándor földművelésügyi miniszter az agrárdiplomácia sikereként értékelte a döntést.

Ellenszavazat nélküli politikai döntés született az uniós környezetvédelmi miniszterek között arról a jogszabály-tervezetről, amely törvényi alapot teremt a tagországok számára, hogy saját területükön megtiltsák a génmódosított növények (GMO-k) termesztését.

A mostani szabályozás értelmében, ha Brüsszel zöld utat ad egy génmódosított fajta termesztésére, akkor az köteles érvényű minden tagország számára. A nemzeti kormányok csak a védzáradék alkalmazásával, szigorú feltételek mellett tilthatják ki a területükről az adott GM növényt.

Az elmúlt évtizedben jellemzően patthelyzet alakult ki a Bizottság és a Tanács között abban a kérdésben, hogy tiltsák vagy engedélyezzék az egyes GM fajtákat. Ennek eredményeként több-tucat engedélyezési kérelem vesztegel az uniós döntéshozási rendszerben. Az új jogszabály-tervezet ezt a patthelyzetet kívánja feloldani.

Fazekas Sándor történelmi jelentőségű döntésnek nevezte a megállapodást, értékelése szerint „a sikeres magyar GMO-ellenes fellépésnek is köszönhető, hogy sok tagállam Magyarországhoz igazította álláspontját és szavazott igennel a javaslatra”.

Az Európai Bizottság 2010 júliusában adta ki azt a javaslatot, amelynek értelmében a tagállamok szabadon dönthetnek a GM növények engedélyezéséről. Az idei nyárig

több ponton is módosult az eredeti javaslat, hogy azok az országok is rábólintsanak, amelyek addig blokkolták az indítvány megszavazását.

Az átütő löketet azonban az adta a törvényjavaslat megfelelő arányú támogatásához, hogy idén egy újabb GM kukorica köztermesztésbe vonása került a közeli láthatárra az EU-ban.

Az unió eddig két GM-növény termesztéséhez járult hozzá. Magyarországon azonban tilos ezek elvetése, mivel mindkét fajtára vonatkozóan védzáradék-alapú moratóriumot vezettünk be.

Az új törvénytervezet alapján is a Bizottság adja majd ki a termesztési engedélyt az egyes GM fajtákra a közösségben. Ugyanakkor az új szabályok lehetőséget kínálnak a tagállamok számára, hogy az engedély

földrajzi behatárolását kezdeményezzék a GM fajtát forgalmazó cégnél.

Ha a cég ellenezné ezt a kezdeményezést, akkor is a tagországok leengedhetik a sorompót a nem kívánt GMO-k előtt társadalmi, gazdasági vagy környezetpolitikai indokokra hivatkozva.

A biotechnológiai cégek oldaláról többek között az a heves kritika éri a törvényjavaslatot, hogy a nemzeti hatáskör erősítésével gyengül az EU-ban az egységes piac, ami a közösség egyik legfontosabb sarokköve.

A jogszabály hatályba lépéséhez még a Parlamenttel is meg kell állapodni, amire valószínűleg az év második felében kerül sor.

Forrás: Magyar Szója

GMO-mentes szójapiac az EU-ban

Az EU-s fogyasztók ellenérzést táplálnak a GMO-kkal szemben, amely hatásaként az élelmiszeripar egyre több olyan terméket dob a piacra, ami GMO-mentes alapanyagokból készül. Azonban épp a GMO-mentes szójaalapanyagok beszerzése okozza a kereskedőknek a legnagyobb fejtörést a szűkülő kínálat és a növekvő felár miatt.

Az EU piacát jelentősen befolyásolja a GMO-mentes termékek iránti kereslet. A fogyasztók számára a GMO-mentesség többlet értéket képvisel az EU-ban, miután a biotechnológiát nagyfokú bizalmatlanság övezi a tisztázatlan környezeti- és humán-egészségügyi hatásai miatt.

A fogyasztók preferenciáját az élelmiszeripar is felismerte és egyre több élelmiszerlánc vállalja, hogy termékei garantáltan GMO-mentes alapanyagokból készülnek. Ez azt is jelenti, hogy a GMO-mentes szója iránt bővül a kereslet és jelentős részpiaci szegmenst képvisel a EU-ban.

Globális szinten az EU rendelkezik a legnagyobb kereslettel a GMO-mentes szója iránt. A GMO-mentes alapanyag kereslete 15-30 százalék közé tehető (6-12 millió tonna) a teljes közösségi szója felhasználás arányában. Azonban jelentős eltérések jellemzik a tagországokat: nagy igény tapasztalható Ausztriában, Németországban, Franciaországban és Svédországban. Ezzel szemben

Spanyolországban, Portugáliában, Dániában és Hollandiában kevés figyelmet szentelnek a piaci szereplők a GMO-mentes termékeknek.

A baromfi és szarvasmarha ágazatban jelentkezik a legnagyobb igény a GMO-mentes szója iránt. A baromfi-hús, a tojás és a tej jelentik azokat a stratégiai termékeket, amelyeknél az érintett élelmiszerláncok leginkább megkövetelik a GMO-mentesítést. Közösségi szinten a baromfi táp körülbelül 15 százaléka készül GMO-mentes szójából. Ez az érték szarvasmarha takarmányokban 10 százalékot tesz ki. Egyelőre a sertés vertikumban kisebb kereslet (2-3 százalék) tapasztalható az ilyen prémium termékek vonatkozásában.

Ugyanakkor az EU kínálati korlátokkal küzd a GMO-mentes szója szűk globális piaca miatt. A becslések szerint a világpiac 8-15 millió tonna GMO-mentes szója érhető el az EU számára. Ez a mennyiség csak egy szerényebb hányadát – hozzávetőlegesen 25-40 százalékát – fedi le az EU teljes felhasználásának. Brazília tekinthe-

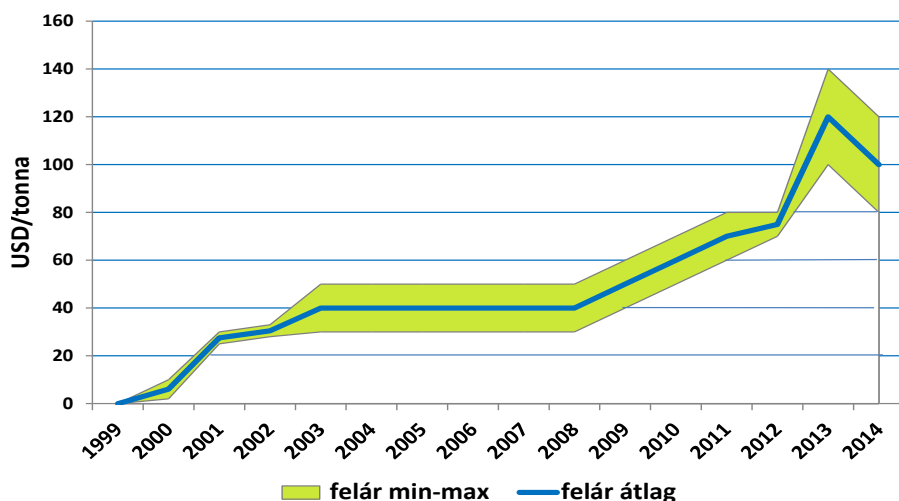
tő a legfontosabb beszállítónak. A jövőben India és Ukrajna szerepe erősödhet a kínálat biztosításában. Ugyanakkor a két utóbbi országra jellemző élelmiszer-biztonsági (pl.: szalmonella) problémák és illegális GMO-s területek (elsősorban Ukrajnában) jelentős korlátokat szabnak a kereskedelmi lehetőségeknek.

A GMO-mentes szójáért jelentős felárat kérnek a kereskedők a világpiacra. A prémium alapja a GMO-mentes termékek előállításánál felmerülő szegregációs költségek, illetve a GM technológia elhagyása miatt elmaradó haszon. A GMO-mentes szójadara felára 100 dollár/tonna körül mozog (ábra) 2014 elején.

A GMO-mentes termények felárának növekedésére lehet számítani a világpiacra, miután a GMO-k gyors térhódítása következtében szűkülnek a hagyományos szójaterületek a főbb exportőr országokban. Az EU így mindinkább kénytelen alternatív – elsősorban saját – forrásokból biztosítani a GMO-mentes alapanyagok iránti növekvő belső keresletét. Ez jelentős ösztönzést ad az uniós GMO-mentes szója termesztés bővítéséhez. A prémium termény részpiacát elsősorban a világpiaci ár, a fogyasztók vásárlóereje és a GMO-s termények kockázati megítélése határozza meg a jövőben.

Forrás: Magyar Szója

GMO-mentes szójadara felár alakulása (1999-2014)

Forrás: CERT ID, Aske Bosselman

Többéves mélypontra a szójabab ára

A szójabab irányadó árfolyama két és fél éves mélypontra zuhant július elején a Chicagói Árutőzsdén az előrejelzett rekordtermések és az USA-ban uralkodó kiváló időjárási viszonyok hatására. A tengerentúli áresés Magyarországra is begyűrűzött, telephelyi átvétellel 110-113 ezer forint körül alakult az újtermésű szójabab ára július közepén.

A szójabab ára novemberi lejáratra közel 60 dollárral, 400 dollár/tonna alá esett július elején a Chicagói Árutőzsdén (CBoT). Ez 2011 decembere óta a legalacsonyabb ár Chicagóban..

A nagyobb árzuhanás az Amerikai Mezőgazdasági Minisztérium (USDA) június 30-án közzétett, hazai vetésterületre vonatkozó jelentése után indult. A szaktárca éves riportjában azt becsülte, hogy a szója területe rekord nagyságot ér el az USA-ban, miután 11 százalékkal 33 millió hektárra nő 2014-ben az egy évvel korábbihoz képest.

További nyomást gyakorolt az árfolyamra az USDA július 11-én publikált WASDE (Globális Agár Kínálat

és Felhasználás Becslés) havi riportja, amelynek hatásaként 395 dollár/tonna alá süllyedt a szójabab novemberi határidős jegyzése a tengerentúli árutőzsdén. A júliusi előrejelzés 4,5 százalékkal 103 millió tonnára emelte az USA szójabab termelését a júniusi becsléshez képest, amely érték felülmúlta az elemzők várakozásait. A 100 millió tonna feletti hozam ugyancsak rekordnak számít a világ legnagyobb szójabab termeszto országában. A növekvő termésekre vonatkozó várakozásokat alátámasztja az Egyesült Államokban uralkodó közel ideális nyári időjárás.

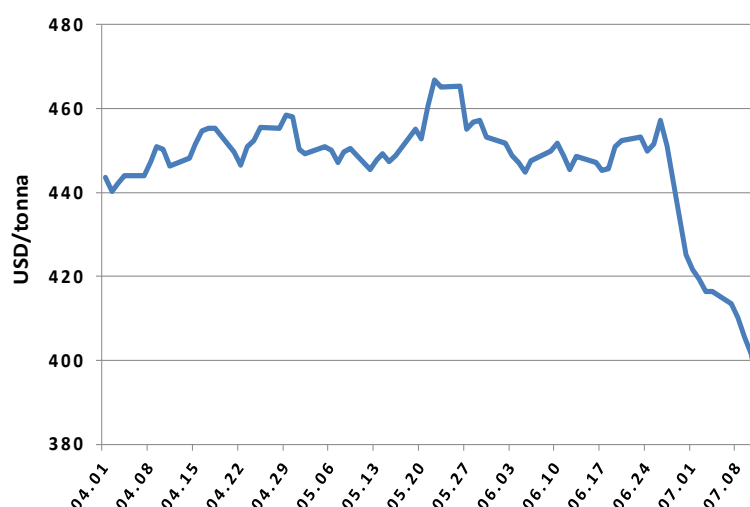
A tengerentúli árfolyamok a magyarországi árakba is begyűrűztek. A hazai telephelyi árak június elejé-

hez képest 7-8 százalékkal csökkentek és július közepén 110-113 ezer forint körül mozogtak az új termésű terményre vonatkozóan. A hazai kereskedők szerint ez akár 100 ezer forintra is lecsökkenhet, ha az USA-ban folytatódik a kiváló időjárás.

A hazai árakat a CBoT árai nagyban meghatározzák, amit befolyásol még a dollár árfolyama, a tengeri fuvar költsége, a dél-amerikai prémium, a hazai kereslet-kínálati viszonyok, illetve az is, hogy mikor lesz elérhető a hazai újtermésű termény.

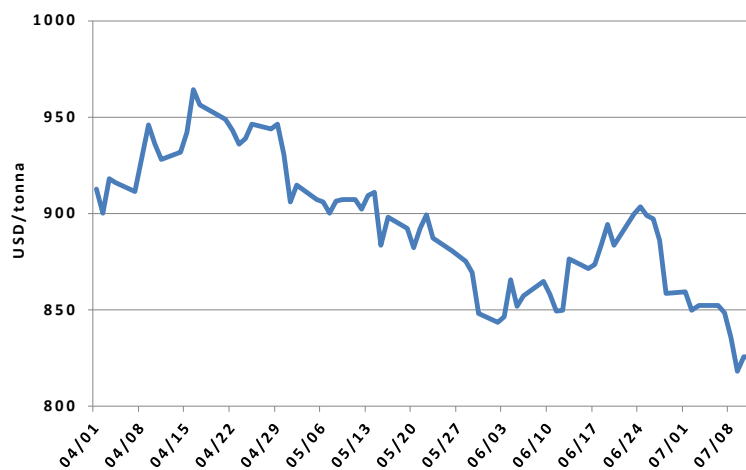
Forrás: Magyar Szója

A szójabab novemberi jegyzése a chicagói tőzsdén

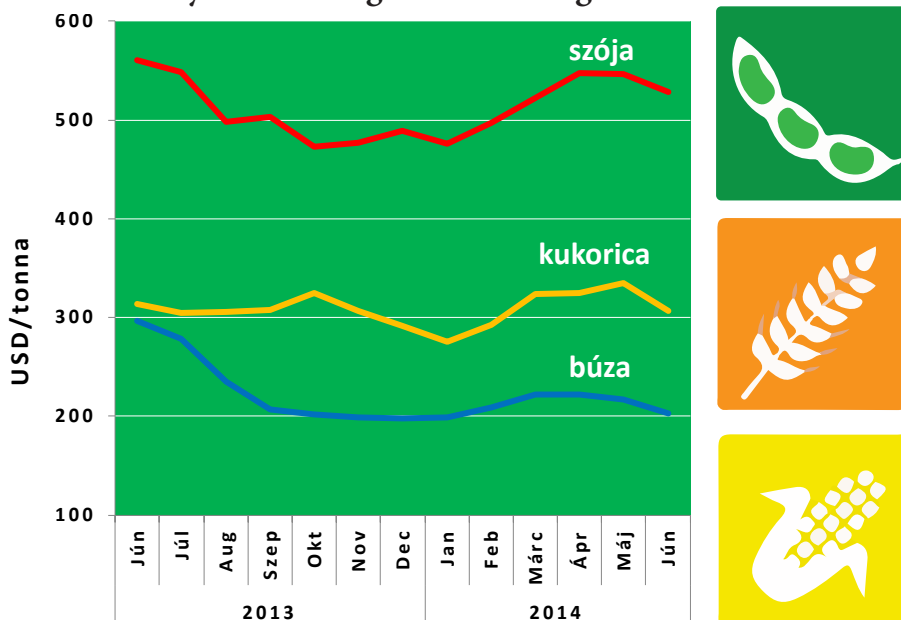
Forrás: CBoT

A szójaolaj fronthavi jegyzése a chicagói tőzsdén

Forrás: CBOT

Főbb termények havi átlagos ára a chicagói tőzsdén

Forrás: Index mundi

A szója globális kereslet-kínálat előrejelzése

	USDA		IGC		FAO-AMIS	
	2012/13	2013/14	2012/13	2013/14	2012/13	2013/14
	becslés	előrejelzés júl 11.	becslés	előrejelzés jún. 26.	becslés	előrejelzés júl. 3.
termelés	268	284	272	283	267	283
forrás	321	341	295	311	294	310
felhasználás	260	270	267	282	265	280
export	101	112	99	108	99	114
záró készlet	57	67	26	28	28	31

Forrás: FAO, USDA

A szója növényvédelme

A szója növényvédelmét tekintve a legnagyobb kihívást a szója gyomirtása jelenti. Rovartani problémák és kórtani megbetegedések csupán alkalmi jelleggel, fogékony fajták esetén, szélsőséges körülmények között jelentkezhetnek. Ezek meglepetésszerű fellépése viszont jelentősen nehezíti a védekezések időszerűségét, indokoltságát és gazdaságosságát.

A szója gyomirtása

A szója gyommentesítésének fő problematikáját a rendelkezésre álló gyomirtó szer hatóanyagok kis száma, a kultúrnövény csekély herbicid-tűrőképessége, valamint a csak részben megoldható parlagfű irtása jelenti (1. táblázat). A gyártók és a termelők közös állásfoglalása az, hogy a kultúra eredményes gyomirtása csak a ható-

anyagok kombinációban történő – esetenként célirányos – használatával érhető el.

A szója gyomirtása az elővetemény tisztántartásával kezdődik. A mélyről kelő, nagy magvú és az évelő gyomfajok ellen eredményesebb a védekezés gabonakultúrákban. A őszi búzában károsító mezei acat sikertelen irtása halmozott problémát fog jelenteni a

szója gyommentesítésében. Amennyiben az elővetemény imidazolinon ellenálló napraforgófajta volt, a szójában állománykezelésre használt imazamox hatóanyag hatástalan lesz az árvakelésű (gyom) napraforgó ellen.

A jó minőségben elvégzett talajelőkészítés (aprómorzás talajszerkezet), a tápanyag-ellátottság, az egyenletes mélységű vetés, az egészséges, csává-

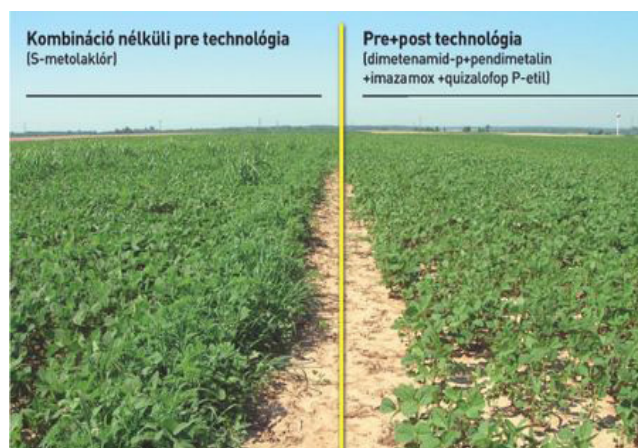
A szójában károsító fiatal gyomnövények

A szójában felhasználható hatóanyagok:

Preemergens hatóanyagok
dimetenamid-P
dimetenamid-P + pendimetalin
flumioxazin
klomazon
linuron
metribuzin
pendimetalin
S-metolaklór
Posztemergens hatóanyagok
bentazon
cikloxidim
imazamox
kletodim
propaquizafop
quizalofop-P-etil
quizalofop-P-tefuril
tifenszulfuron-metil
Állományszárítók
diquat-dibromid
glifozát izopropilamin só
glifozát K - só

Csak pre és pre + poszt technológia

zott vetőmag a gyors, érélyes kelést és kezdeti fejlődést szolgálja, és ezzel csökkenti a kezeléskori károsodás (fitotoxicitás, stressz) veszélyeit.

A preemergensen kijuttatott gyomirtó szerek az elhúzódóan kelő szója gyommentesen tartását segítik elő, hatásuk kifejtéséhez két héten belül, 10–14 mm bemosó csapadék szükséges. A melegigényes (T4-s), a talaj mélyebb rétegeiből folyamatosan kelő gyomnövények (parlagfű, csattanó maszlag, árvalékűs napraforgó, selyemmályva, szerbtövis fajok) ellen a pre készítmények gyenge, az állománykezelők viszont jó gyomirtó hatékonyságot adnak (1. ábra). Ennek feltétele, hogy a szója első összetett levelének megjelenésekor a gyomok 2–4 leveles fenológiai

stádiumban legyenek. Az elmúlt két évben tapasztalt csapadékszegény, meleg május-júniusi időjárás miatt – az említett folyamatosan kelőgyomok ellen – a kétszeri állománykezelés, a gyomirtó szerek kombinációjában való alkalmazása többletköltséget jelent ugyan, de hatásuk eredményesebb (2. ábra).

Az évelő egyszikűek (fenyércirok, tarackbúza) ellen az egyszikű irtó készítményeket (graminicidek) kétszikű irtó készítménnyel kombinálva (pl.: quizalofop-P-etil + Trend 90 + tifenszulfuron metil), vagy önmagukban alkalmazva egyszeri, heterogén fejlettségű egyszikű fertőzés esetén kétszeri állománykezelést célszerű alkalmazni. Az egyszikű gyomok nagysága kijuttatáskor 15–

30 cm legyen. A permetezést finom cseppekre bontva, száraz időjárási körülmények esetén nedvesítő szerek hozzáadásával ajánlott elvégezni.

Eredményes gyomirtó hatást a sorközművelő kultivátorozás alkalmazása is ad, mely a virágzás előtti időszakban az állomány összeborulásáig végezhető el.

A betakarítás előtt végzett állományszárítás-deszikkálás ott szükséges, ahol a magvak magas nedvességtartalma, az időjárási körülmények indokoltá teszik, illetve a gyomirtás hatástalan volt, az állományt nem tudták tisztán tartani.

Dr. Dobszai-Tóth Veronika

BAMKH Növény- és Talajvédelmi Igazgatóság

A szója betegségei

Magyarországon a vetésváltás szabályait betartva a szóját a legkevésbé veszélyeztetett növények közé sorolhatjuk kórtani szempontból. Gazdasági kártételt jelentő betegségek megjelenésére szélsőséges időjárási körülmények és fogékony szójafajták termesztése esetén számíthatunk.

Vetésforgóban – kórtani megfontolások miatt – nem kedvező termesztetni napraforgó, repce, borsó, bab, burgonya, lucerna, mustár, len és önmaga után, mivel a szója betegségei közé sorolunk számos ismert több gazdasági (polifág) kórokozót (*Sclerotinia sclerotiorum*, *Diaporthe phaseolorum*, *Fusarium* sp., *Phytophthora megasperma*, *Macrophoma phaseolina*).

Ezen polifág kórokozók főként a mag és csíranövény minőségét rontó kártételük miatt lehetnek jelentősek. A megfelelő vetőágy készítésével a szója kezdeti fejlődése meggyorsítható, ezáltal ellenállóbb a csírákori fertőzésekkel szemben.

Hazánkban a szója levél-kórokozói ellen növényvédő szerek álló-

A szójaperonoszpóra és a szeptóriás barnafoltosság levéltünetei

mánykezeléseket csak igen ritkán végeznek. A levélen károsító betegségek nem okoznak olyan mértékű termés kiesést, hogy az indokoltá tegye a költséges növényvédő szerek alkalmazását. A termesztés az egészséges szaporítóanyag, az ellenálló fajták termesztésbe vonására, és a kiegyensúlyozott termesztéstechnológiára épül.

Az elmúlt három év több szójafajtán végzett megfigyelései alapján elmondható, hogy az évjáráthatást figyelembe véve gombás eredetű levéltüneteket csupán az alsó leveleleleteken figyeltünk meg. A *Peronospora manshurica* (szójaperonoszpóra) és a *Septoria glycinea* (szeptóriás barnafoltosság) szórva-

nyosan, néhol csupán az észlelési szinthez közel eső fertőzést mutatott.

A peronoszpóra esetén a tünetek az alsó levelek színén világossárga foltokként alakulnak ki. A szeptória sötétbarna mozaikos, apró folt-tüneteket mutat az alsó leveleken. A kórokozók fejlődése a felsőbb leveleleletekre nem terjedt ki.

Kun Ágnes

BAMKH Növény- és Talajvédelmi Igazgatóság

A szója kártevői

A közönséges takácsatka (Tetranychus urticae, 6. kép) lágy és fás szárú növényeken egyaránt előfordul. Egyedszáma viszonylag rövid idő alatt gyorsan emelkedhet és meglepetésszerű károkat okozhat. Szabadföldi körülmények között a közönséges takácsatka a káros szintet július, augusztus folyamán éri el, amikor a populáción belül már minden fejlődési alak egyaránt előfordul, célszerű olyan akaricidekkel védekezni, amelyek valamennyi fejlődési alakra (tojás, lárv, imágó) egyaránt hatással vannak.

Az atkák elszaporodása száraz időhöz kötött. Az atkafertőzés fellépése szórványos. Súlyos esetben a levelek

teljes elhalását is okozhatja hosszan tartó károsításával. 7-8 nemzedék is fejlődhet a fertőzött szóján, így a vegetációs periódus alatt állandó veszélyt jelent. Az első tünetek már június-júliusban jelentkezhetnek, apró tüpettyes sárga foltok formájában, a levéllemezen. Ajánlatos az első, még jelentéktelennek látszó tünetekre figyelni, és azonnal megkezdeni a védekezést. Védekezésnél legfontosabb a jó időzítés.

A takarmányként funkcionáló szója kártevői akár 10–15%-os terméskiesést is előidézhetnek, de a mag minőségét rontó hatás ennél is nagyobb lehet. Magyarországon a gyakorlat nem fordított nagy figyelmet a kártevők elleni védeke-

zésre, mivel a ráfordítás költségei nem állnak arányban az elérhető terméstelebbel. Az utóbbi években azonban az agrotechnikai fegyverem fellazulása, a nem megfelelő vetésváltás, a külföldről behozott (és csávázás nélkül elvetett) fajták magjával behurcolt betegségek kezdenek figyelemre méltó mértéket öltetni. Jó agrotechnikával és a kisebb befektetést jelentő magcsávázással már fontos lépést tehetünk a mennyiségi és minőségi veszteségek csökkenése érdekében.

Bosnyákné Egri Helga

Kaposvári Egyetem, TKI

Sorközművelés – mechanikai növényápolás

A sorközművelés a gyomok szabályozása mellett a növényállományra egyéb „jótékony” hatást is gyakorol. Melyek ezek? A kultivátorkés megtöri a talajkérget, ezzel csökkenti a nedvességvesztést, elősegíti a talaj

Forrás: Agroinform

levegőztetését, hideg, tömörödött talajokon gyorsítja annak felmelegedését. A talaj felső rétege fellazul, a mélyebb talajrétegekből csökken a kipárolgás, tehát több felvehető víz marad a talajban.

A jól szellőző, légjárható talaj igen kívánatos és jó hatással van a Rhizobiumok és egyéb talajlakó mikroorganizmusok aktivitására, amelyek a szerves anyagok lebontásában nélkülözhetetlenek. A kultivátorozás felér egy jó harmattal, és sok esetben egy harmat „életet ment”. Egy népi bölcsesség szerint „a harmat nem növeszt, de fenntart”.

A szárazsággal ellentétes helyzetben is segít a kultivátor. Erős, csapó zápor, hirtelen jött nagy mennyiségű eső után – különösen a kevésbé jó szerkezetű vagy kötött talajokon –

cserepesedik, kérgesedik a talajfelszín. Ennek megszüntetésére, megtörésére végzett sorközművelés az előzőekben felsorolt kedvező hatásokkal bír.

Általában két alkalommal célszerű a sorközművelést végezni. Az elsőt akkor, amikor a szója összetett levele kifejlődik, a másodikat addig, amíg a sorok záródnak.

Fontos, hogy a kultivátorkapák egyenletes és azonos mélységben (lehetőleg a talaj felső 5-6 cm-es rétegében) haladjanak, továbbá ajánlatos a sor és a kultivátor között megfelelő távolságot tartani.

Dr. Balikó Sándor

Forrás: Agronapló

Szója
körkép

A kiadvány
a Magyar Szója Nonprofit Kft.
megbízásából készült.

Szerkesztő: Kruppa Bertalan,
BOS Hungária Kft.

+36 20 99 21 541 | hirlevel@magyarszoja.hu

MAGYAR SZÓJA